

ХБНГУ-ын хөдөлмөрийн зах зээл болон боловсрол ба сургалт

Монголын төлөөлөл, 2015 оны 10-р сар

Дотоодын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нийгэмлэг

- **nordrhein-westfälisch мужийн засаг захиргааны нийгэмлэг**
- **Бид Nordrhein-Westfalen-нд дараах байдлаар тусалдаг.**
  - **Хамгийн их үр нөлөө бүх хөдөлмөрийн зах зээлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд нь,**
  - **Хөдөлмөр эрхлэлтийн дэмжлэг, туслалцаа үзүүлэхэд нь,**
  - **Ажилгүйдлийг бууруулахад нь**

Дотоодын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих нийгэмлэг

- **2014/2015 онд хийгдсэн бидний үүрэг:**
  - Залуучууд дунд сургууль төгсөөд их дээд сургуульд орох, их дээд сургууль төгсөөд хөдөлмөр эрхлэх энэ хугацаан дахь нөхцөл байдлыг сайжруулах,
  - Хөдөлмөрийн зах зээлд эзлэх зорилтот бүлгийнхний асуудал, түүн дотроо ХБИ-ийн асуудлыг шийдвэрлэх,
  - Гадаадад боловсрол эзэмшүүлэх, түүнтэй холбоотой хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх,

ХБНГУ-ын хөдөлмөрийн зах зээл

□ **Мэргэжилтэй ажиллах хүчин: 77 %**

15-65 насны мэргэжилтэй ажиллах хүч болон 15-65 насны нийт хүн амд эзлэх мэргэжил эзэмших боломжтой үеийг харьцуулсан

□ **Хөдөлмөр эрхлэлт: 69,2 %**

НДШ заавал төлж ажиллаж байгаа 15-65 насны иргэд болон бага хэмжээний орлоготой 15 – 65 хүртэлх насныхан

□ **Ажилгүй иргэд: 6,2 %**

■ **SGB III буюу Нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн 3-р боть: 29 % - 799.000**

■ **Arbeitslose SGB II буюу Нийгмийн хамгааллын тухай хуулийн 2-р боть: 71 % - 1.909.000**

□ **Хөдөлмөр эрхэлдэггүй залуу үе: 7,0%**

SGB III - Нийгмийн хамгааллын тухай хууль 3

/ орчуулагч.Sozialgesetzbuch (SGB) /

- **SGB III – Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль**
  - Ажилгүйдлыг бууруулахад чиглэсэн
  - Ажилгүйдлын тэтгэмжийн асуудлыг зохицуулдаг
- **Ажилгүйдлын даатгал**
  - Хөдөлмөр эрхлэж буй бүх хүн ам
    - Сарын нийт орлогын буюу цалингийн 3% (Ажил олгогч 50%, ажилтан 50%)
    - Ажилгүйдлын тэтгэмж I: 60% - 67% сүүлийн 12 сарын гар дээр ирсэн нийт орлого буюу цалинг тооцож олгоно.
- **Хөдөлмөрийн агентураас буюу хариуцсан хэлтсээс дэмжих дэмжлэг**
  - 156 байгууллага 600 ажилтан
- **Нийт ажилгүй иргэдийн 29 %-д нь энэ хуулийн зохицуулалт үйлчилсэн.**

SGB II буюу Нийгмийн хамгааллын тухай хууль 2

/ орчуулагч.Sozialgesetzbuch (SGB) /

- **SGB II** – Ажил хайгчдын асуудлын тухай холбооны улсын хууль буюу ажил хайгчдын асуудлыг зохицуулах суурь нийгмийн хамгааллын тухай (Sozialhilfe буюу хуучнаар нийгмийн туслалцаа/тусламж гэж нэрлэдэг байсан)

Нийт ажилгүй иргэдийн **71%**

- Туслалцаа, дэмжлэг шаардлагатай хөдөлмөрийн насны/хөдөлмөрийн чадвартай ажилгүй иргэд
  - Амьдралын баталгаажих төвшингөөс бага орлоготой иргэд буюу үгчилбэл хүнс тэжээл/хоол үндны зардал
  - Тусламж, дэмжлэгийн хугацаа дууссан, эсвэл хэмжээг нь багасгасан иргэд
- Ажилгүйдлийн тэтгэмжийн мөнгө II
  - Байр болон тог, ус, халаалтын зардал
  - Хоол, хүнсний зардал
    - *399,00 € / 360,00 € / 320,00 € / 234,00 € / 267,00 €
    - 302,00 €

SGB II буюу Нийгмийн хамгааллын тухай хууль 2

/орчуулагч.Sozialgesetzbuch (SGB) /

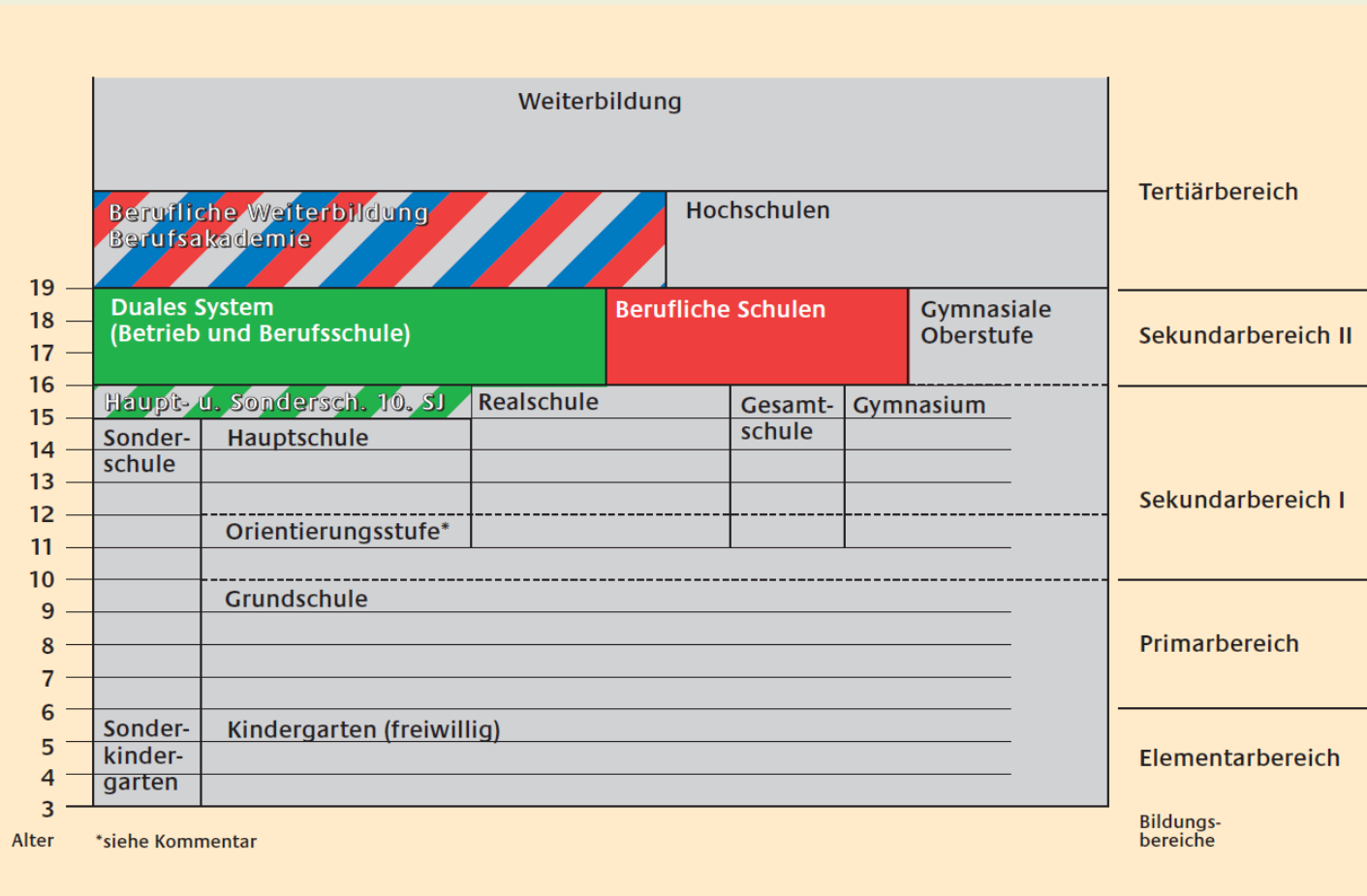
□ Хөдөлмөр зуучлалын төв – чиг үүрэг бүхий хариуцсан хэлтсүүд

- Хөдөлмөрийн агентур болон хэлтэс, дүүргийн хөдөлмөр эрхлэлтийг хариуцсан байгууллага (303), эсвэл
- Дүүргийн хөдөлмөрийн хэлтэс дангаараа (106)

□ Дэмжлэг хүсэгчийн үүрэг/холбогдогчийн үүрэг

- Дэмжлэг, туслалцанаас аль болох татгалзах
- Өөртөө болон хамтран амьдрагчийнхаа хоол, хүнс тэжээл болон суурь хэрэгцээг аль болох туслалцаа, дэмжлэггүйгээр хангахыг хичээх

Боловсролын тогтолцоо

Мэргэжлийн тухай

- ❑ Мэргэжлийн дадлагууд нь үйлдвэрийн газар/дэргэд явагдах бөгөөд **Die Berufsausbildung findet hauptsächlich im Betrieb statt – unterstützt durch Unterricht in der Berufsschule**
- ❑ Боловсрол, мэргэжлийн сургалт, сургалтын хөтөлбөр, ажил мэргэжлийн захиалгыг орон нутгаас нь гаргаж, захиалдаг/ хуульчилсан байдаг
- ❑ Үйлдвэр дээрх сургалт (2 - 3,5 Jahre)
  - 3-4 өдөр нь үндсэн мэргэжлийн дадлага ажил хийнэ
  - Мэргэжлийн сургалт үйлдвэртэй мэргэжил сургалтын явц, үр дүнгийн гэрээтэй байна
  - 1-2 өдөр үндсэн мэргэжлийн хичээл, онол сурна
- ❑ Онол, болон дадлагын төгсгөлийн шалгалт өгч, **ТЭНЦСЭН НЬ ТӨГСӨНӨ.**

Мэргэжлийн ангилал

- Эдийн засгийн 340 орчим төрлийн мэргэжлийн ангилал бий. Үүнд:
  - Үйлдвэр, аж үйлдвэрийн салбар
  - Худалдаа, үйлчилгээ
  - Гар урлал, жижиг үйлдвэрлэл
  - Дотоод/захиргааны ажил
  - Эрүүл мэнд, арчилгаа, халамж
  - Хөдөө аж ахуй г.м

Тоо ба баримт

- Залуучуудын ихэнх нь буюу 60 орчим хувь нь мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийг/үйлдвэр дээрх сургалт/-ыг сонгож байна.
- Санхүүжил, дэмжлэг
  - **84%** ажил олгогч, байгууллага төлдөг – 14,7 Mrd. €
  - **16%** улс төлдөг – 2,8 Mrd. €
- Мэргэжилтэй ажиллах хүчний ажилгүйдлийн төвшин маш бага буюу 10 хувиас бараг хэтэрдэггүй.
  - 2004 – **11,2 %**
  - 2015 - **7,0 %**

Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын системийн хөгжлийг ХЗЗ дээр хөгжүүлэхийн эерэг тал

- ❑ ХЗЗ дэх эрэлт хэрэгцээ их, шаардлага болон зохицуулалт өндөр байна
- ❑ Ерөнхий болон үйлдвэрлэлийн эрэлт хэрэгцээний хоорондын төвшний тохиргоо сайн болно
- ❑ ХЗЗ дээрх мэргэжлийн хэрэгцээ өндөр байна
- ❑ Мэргэжлийн /карьер-ийн өсөн дэвших боломжийг тогтмол сайн байна
- ❑ Сонголтын эрх нээлттэй байна г.м

Сөрөг/шүүмжлэлтэй тал

- ❑ **Ажлын байрны захиалга болон суралцагчдын тоог зохицуулахад маш хэцүү. Бодлогоор зохицуулах жолоодлого сул**
- ❑ **Үйлдвэрийн хүчин чадлаас маш их зүйл шалтгаалдаг**
- ❑ **Сул суралцагсад/амжилтгүй залууст ажлын байр олох хэцүү**
- ❑ **Уламжлалт, олон мэргэжлийн төрлүүд идэвхитэй биш байсаар байна. Жишээлбэл мах махан бүтээгдэхүүний ажилтан, настайчуудыг асрах үйлчилгээ г.м**
- ❑ **Муж улс болгонд өөр өөр хэрэгцээ шаардлага, ХЗЗ-ийн зохицуулалттай байдаг учраас зарим газар тохируулга хийхэд мужийн нөхцөл байдлаас их шалтгаалдаг**

ТӨГСӨГЧДИЙГ АЖИЛГҮЙДЛЭЭС СЭРГИЙЛЭХ

- ❑ Төгсөгчдийн ажилгүйдлийн коэффициент: **2,5%**
- ❑ Дундаас муу суралцсан суралцагчдын ажилгүйдлийн хувь: **20,0%**

- ❑ Туслах ажилтэн/мэргэжилтний эрэлт
  - Нийт ажилгүй иргэдийн **45 %** нь туслах ажлын байр хайсаар байна
  - Гэтэл зарлагддаг сул орон тооны зөвхөн **14%** нь туслах ажилтан хайж байна
- ❑ Мэргэжилгүй, эсвэл мэргэшсэн бус байх нь удаан хугацаанд ажилгүй байх хамгийн том шалтгаан байсаар байна

ГЭРЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ

- Жил бүр нийт төгсөгчдийн **25%** орчим хувь нь шууд ажилгүй болдог. Үүнээс:
  - **30%** нь гэрээний явцад мэргэжлийн ангиа сольсон
  - **20%** нь цуцалсан, өөрчилсөн
  - **50%**
    - Хаясан, эсвэл дараа суралцахаар хойшлуулсан
    - Мэргэжлийн сургалт үйлдвэр биш их, дээд сургууль эсвэл бусад энгийн нэг шатлалт сургуулиудруу шилжсэн Gänzlicher
    - Ор тас орхисон, бусад

АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН ЗӨВЛӨГӨӨ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- **Хөдөлмөрийн агентурын АМЧБО зөвлөгөө, үйлчилгээ нь SGB III-аар хэрэгжүүлнэ.**
  - **Эцэг эх, хүмүүжүүлэгч**
  - **Анги дээрх сургалт зөвлөгөө**
  - **Мэдээллийн сургалт (Хамтран ажилладаг байгууллагуудын цаг – ХАҮТанхим, бусад ТББ ажлууд г.м)**
  - **АМТ**
  - **Хувь хүнд зориулсан ганцаарчилсан зөвлөгөө**
  - **Ажил, мэргэжлийн сорил, тест**
  - **Мэргэжил-сургалт-боловсрол**

АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН ЗӨВЛӨГӨӨ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- **Гүнзгийрүүлсэн АМЧБОҮ болон Мэргэжил сонголтонд бэлтгэх, нөлөөлөх үйлчилгээ**
  - Хөдөлмөрийн эрэлт хэрэгцээ, хөдөлмөр зуучлалын талаар гүнзгийрүүлсэн, мэргэжлийн мэдлэг олгох
  - Сонирхол, чадварыг нь үнэлсэний дараа өөрийнх нь хүч, бие даах чадварт нь суурилсан дэмжлэг үзүүлж, өөрөөр нь шийдвэр гаргуулах

АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН ЗӨВЛӨГӨӨ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- **Боловсролын төвшинд ахиц, дэвшил гаргахад АМЧБО**
  - Шат, шатны боловсролын төвшинд хүрэх, төвшингөө ахиулахад АМЧБО өгөх
  - ЕБС-ийн төгсөлтийн үед нь дэмжлэг болох арга хэмжээ зохион байгуулах
  - Ажил, мэргэжлээ зөв сонгоход нь энгийн АМЧБО өгөх
  - Мэргэжлийн боловсрол сургалт болон үйлдвэр дээрх сургалтын байгууллагуудыг танилцуулах, санал болгох, ажлын байртай танилцуулах
  - Дэвших, хөгжих чиглэлээр гарц байгааг ойлгуулах
  - Мэргэжил, боловсролын хоорондын төвшний харилцааг тогтворжуулах

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ИННОВЦИЙН АРГААР ДЭМЖИХ

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА